

לענין אתרוגי שמיטה שיצאו לחוץ לארץ - שיעור 725

I. הלכה למעשה - עיין באג"מ (ב - קפ"ו) ובאג"מ (ה - מ"ג) דגם בשנת שמיטה ליהדר ליקח אתרוגי ארץ ישראל יותר משל שאר מקומות כשאינם מורכבים כמו שמהדרין בכל השנים ומצד איסור הוצאה לחוץ לארץ שעל המוציאין אין נוגע זה להלוקחים והם אפשר סמכו על התוספות דשלא לאכילה מותר כיון דאיסור דרבנן הוא ואף אם סמכו על היתר המכירה שעשו ע"י הוראה אין למחות בידם ולכן יכולים לקנותם ככלל השנים אבל דוקא עם לולב בהבלעה

II. אם יש הידור לצאת באתרוג של שביעית

(א) **עיין בהלכות שביעית** (פ"ג - ס"ח) בשם הרידב"ז שמצוה להדר לצאת באתרוג שיש בו קדושת שביעית בלא חשש משומר ונעבד הואיל ואיתעביד בו מצוה חדא ליתעביד בו מצוה אחריתי (ארבעת המינים דף ע"ה)

(ב) **אמנם יש מפקפקים** באתרוג שיש בו קדושת שביעית מכמה טעמים (c) דסתורה בפירות שביעית אסורה ודרשו לכם לאכלה ולא לסחורה (ויקרא כ"ה - ו) דאין מוציאין פירות שביעית מא"י לחו"ל (משנה שביעית ו - ה) (ג) לכן יש איסור לפני עור ומסייע לדבר עבירה על הקונה (ד) וצריך לשלוח לחזור האתרוג לא"י מיד אחר החג (שמיטה כהלכתה ג - י"ז בשם הגרמ"מ עפשטיין) (ה) לדעת הראב"ד והגר"א דאסור לאכול בחו"ל פירות שביעית שהגיעו מא"י אולי אין יוצאין בזה חובת אתרוג דלא קראו לכם (שמיטה כהלכתה דף ע"ה)

III. הכללים הנוגעים לענינינו

(א) **ואם שביעית בזמן הזה בארץ ישראל מן התורה** עיין בערוך השלחן העתיד הלכות שמיטה ויובל (ט"ו - ג) שיש אומרים (רמב"ם, ראב"ד, רדב"ז, ונציב) שהיא מן התורה ויש אומרים (הרשב"א, וריטב"א, ור"ן, וגר"א, ורב חיים מבריסק, וחזו"א) שהיא מדרבנן. וטעמם דבשעה שהיובל נוהג השמיטה נוהגת מדברי תורה פסקו היובלות אין שמיטה אלא מדרבנן ויש אומרים דגם אחר החורבן אסור מן התורה וכן כתב הערוך השלחן

(ב) **יש מחלוקת אם האתרוג דינו כאילן** לילך אחר חנטה בלבד ולא אחר לקיטה וזה דעת הראב"ד ורש"י ותוספות בראש השנה (ט"ו) אבל להרמב"ם (פסק ד - י"ג) יש לנהוג קדושת שביעית מספק דאפשר דינו כאילן ואפשר כירק והולכים בתר לקיטה וגם בתר חנטה מספק

(ג) **ויש מחלוקת אם נוהג קדושת שביעית בשל נכרים** עיין בשו"ת בית יצחק (י"ד - ג - קכ"ח) דדעת המהרי"ט דשביעית נוהג בשל נכרי דאין קנין לנכרי להפקיע משביעית ודעת הבית יוסף דיש קנין לנכרי להפקיע משביעית

(ד) **אם עבר ועשה סחורה בקדושת שביעית** או נשמור שדהו יש מחלוקת אם הפירות מותר עיין בחזו"א שביעית (סימן י - ס"ק ה, ו) וחזו"א סדר השביעית (סימן כ"ו - ב) דמותר אכן בירושלים נוהגים בזה איסור על פי הוראת גדולי ירושלים

IV. סחורה בפירות שביעית אסורה - שנאמר והיתה שבת הארץ לכם לאכלה (ויקרא כ"ה - ו) ודרשו חכמים לאכלה ולא לסחורה אבל יש ד' אופנים דאין איסור בזה

(א) **בהבלעה -** כגון הלוקח לולב מחברו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לא רצה ליתן לו במתנה מבליע לו דמי אתרוג בלולב (פוסק ל"ט) אם יש להבליע הכסף להוצאות טירתה ממקום למקום או בעד הכלי נייר שנמצא בו האתרוג עיין בתורת השמיטה (י"ד חות ל"ז) שיש מתירים בזה ודעת הרידב"ז לאסור ואם שמיטה בזמן הזה רק מדרבנן אפשר יש להקל ויש מתירים רק אם הלולב של שנת ששית (הר"ן והרע"א עיין ארבעת המינים דף קל"ה)

(ב) **הקפה -** עיין בעבודה זרה (ס"ג:) ובתוס' (ד"ה "יאות") דיש ג' דעות בגדר ההקפה המותרת

1. דעת תוספות בדעה ראשונה שאין להתיר בהקפה אלא א"כ ישלם דמיו לאחר שיכלה הפרי מן העולם כי אז שוב אין הדמים נתפסים בקדושת שביעית מ"מ יש אומרים דיש חסרון משלכם ביום הראשון דקנין משיכה אינו מועיל בדאורייתא אמנם קנין חצר מועיל
2. ודעת רבינו אלחנן בתוס' שם שיש להקל כתשלום עבר ההקפה גם בשעה שהפירות עדיין בעולם לאחר שהוציא אותם מרשותו לרשות אחר ומותר רק בדיעבד
3. דעת רבינו יצחק בתוס' שם שיש לשלם הדמים גם בעוד הפירות ברשותו לאחר שקנה

אותם כבר במשיכה ודעת החזו"א בשביעית (סימן י"ג - ס"ק ד) שיש להקל כיון דשביעית בזמן הזה דרבנן ודעת הנצי"ב בשו"ת משיב דבר (ז - נ"ו) להחמיר ששביעית היום מן התורה

ג) **אוצר בית דין** - (מקור דין זה בתוספתא שביעית פ"ח - ה"ח) דהיינו שבעל השדה יעמיד את שדהו לרשות בית דין - ואין הדמים נתפסים בקדושת שביעית שהתשלום עבור הטירחה ולא עבור האתרוג ובר"ש סיק"ל י"א (דף קל"ה) כתב לבאר התוספתא באופן אחר דמירי בפירות ששית הנכנסים לשביעית שאין בהם קדושת שביעית ומדבריו יוצא שאין מקור להיתר אוצר בית דין וגם הרמב"ם השמיט תוספתא זו

ד) **אפשר למכור כמות קטנה** בשיעור שלש סעודות (רמב"ם פ"ו מהלכות שמיטה - ה) ויש מתירים למכור אפילו הרבה כדרך הסוחרים בזמן שאחד לוקט והשני מוכר ובלבד שלא ימכור בקביעות ובמקום הקבוע

למעשה - עבר על איסור סחורה לכל הדעות אין הפירות נאסרים עיין בחזו"א סדר השביעית (סימן כ"ו סק"ח) והמחמיר שקונה דרך הבלעה והקפה ובאוצר בית דין תבא עליו ברכה

V. **אין מוציאין פירות שביעית מהארץ לחוצה לארץ** (משנה שביעית ו - ה)

א) **עיין בפסחים** (ל"ז): דרב ספרא אפיק גרבא דחמרא מא"י לחו"ל דשביעית והקשה הריב"א דתנן אין מוציאין ותירץ דהתם מיירי לאכילה ורב ספרא אפיק לסחורה דיש סחורה שמותרת אי נמי בשוגג הוציא. לתירץ קמא דתוס' לצורך סחורה המותרת מותר להוציא והאוצר בית דין אין איסור סחורה דהכל ברשות ב"ד ובתשלומים עבור הוצאה וכן כתב השו"ת בית יצחק (י"ד - ז - ק"ח - ד) וכן הורה הגר"פ עפשטיין ועיין דעת החזו"א (י"ג - ד) שהגיה לשון התוס'

ב) **עיין להנצי"ב** במשיב דבר (ז - נ"ו בסופו) שהאתרוגים אין מוציאין לחו"ל וגם שאין להתיר אף בשגדלו ביד נכרים והסוחרים יהודים כתירץ בתרא דתוס' וכן דעת הראב"ד בפירוש לתו"כ (בהר"ח ט"ז)

ג) **עיין בציץ הקודש** (סימן ט"ו) בשם מהרי"ל דיסקין שבשביעית בזה"ז דרבנן יש לסמוך על תירץ קמא דתוספות

ד) **ויש אומרים דהאיסור הוצאה משום דצריך לקיים מצות ביעור בארץ** והאתרוגים בזמנינו אין להם דין ביעור מפני שעומדים על האילנות ב' או ג' שנים עיין ארבעת המינים (דף ע"ג)

ה) **והגאון רבי חיים ברלין התיר באופן שהאילנות נטעו מתחילה לשם כך**

ו) **ועיין באג"מ** (ה - קפ"ו) "וממה שהמוכרים עברו וליקחו לסחורה בא"י והביאו כאן לא נאסרו באכילה ואנחנו כאן צריכים לקנות מהם בהבלעה ע"י לולב כהגמרא וגם פשוט שכיון שהם עושין ע"פ הוראה ליכא איסור לפנ"ע וגם אין איסור מסייע כיון דבהבלעה מותר

ז) **ויש מתירים משום הפסד להסוחרים**

VI. **יש מהדרין להחזיר הפירות לארץ ישראל אחר שיצאו בהם** כדי לחוש לדעת הראב"ד שאין לאכול פירות שביעית בחוץ לארץ אך הנצי"ב לא החמיר בזה ואפשר דחשש למשמעות הרמב"ם (פ"ז - ה"ז) דצריכין להתבער דוקא במקומן

VII. **דיני שביעית בג' מינים**

א) **הדס** - דעת המהרי"ל דיסקין שאין בו קדושת שביעית שהוא עץ ואינו עומד להריח אלא למצוה והחזו"א החמיר בזה לעצמו

ב) **לולב** - אין נוהגים בו דיני שביעית שהוא כעץ וכהיום אין משתמשין בו אלא למצוה והולכים בו אחר החנטה עיין ספר ארבעת המינים (דף קל"ד) והלכות חג בחג ארבעת המינים (דף תל"ו)

ג) **ערבה** - אין בה קדושת שביעית שאינו עומד לתשמש כלל לריח כהדס שנחלקו בו הפוסקים

VIII. **למעשה** - **עיין באג"מ** (ה - קפ"ו) לענין מכירת הקרקע לנכרי דאין לחוש למה

שאסר גאון אחד ליקח ולצאת בהאתרוגים והמוכר והקונה אינם ככופרים במעשה בראשית וכמחללי שבת בפרהסיא והאג"מ לא כתב שצריך להחזירם לארץ ישראל לביעור בארץ ושמעתי מרב מנשה קליין דעכשיו שעת חרם הוא וצריכים להחזיק אחינו בני ישראל בכל האפשריות וגם אין צריך להחזירם לארץ ישראל ויכול לאכלם אחר החג בחו"ל

נכפס לעלו נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא בר' יעקב ארזבי ע"ה ואלא אורתי האשה חלל בר' לרשון חנוך הסניף הכפן ע"ה ולעלו נשמת אבי היקר ר' איסר זאב בר' אליעזר ליפא ע"ה